Originaler fra det farverige Gørding

af Vagn Olesen

Når man i daglig tale snakker med mennesker, kommer der tit en kommentar om at der før i tiden var så mange originaler, og efterfølgende fortælles der om personer om hvem der kan fortælles sjove historier. Jeg har prøvet at interviewe flere for at få disse såkaldte originaler skildret, og fælles for dem er at personerne nu er døde, og at de har levet på samfundets bund, og derfor ikke har haft så meget at gøre godt med, og derfor også har været svære at finde billeder af, eftersom fattige mennesker ikke er dem der blev mest fotograferet, men lidt har jeg dog fundet, som jeg nu vil prøve at fortælle.

Skranner Kirstine

Skranner Kristine og hendes mand Bendiks Midtgård (kaldt Benne) boede til leje i huset Stårupvej 1 til ca. 1955, og købte efter et kort lejemål i Bjerndrup hus ved Gørding Kirke, Hessellundvej 2. Medens de boede i Stårup havde de som regel en gris gående, som blev slagtet til jul og derudover nogle høns. Peter Brodersens forældre ejede huset, og på spørgsmålet til Peter Brodersen om hvorfor man kaldte konen for Skranner Kristine svarer Peter: *Hun kunne jo ikke sige to ord uden at hun skranrede*, men tilføjer han, hun var nu også en modig kvinde, for en gang kom der en mand farende ind til hende og bad om hjælp fordi en drukkenboldt fra Stenderup Fællesmark ved navn Peter Puns var efter vedkommende og truede

Huset på Stårupvej 1. ca. 1950

med klø. I den situation var Skranner Kirstine ikke bange, men greb en ildrager og stillede sig truende op foran Peter Puns, som efterfølgende slukøret måtte forlade stedet.

Skranner Kirstine gik som regel lidt tarveligt klædt med et forklæde lavet af en sæk, og dertil kom at hun kun havde nogle få tænder i munden og en spids hage. Mindst en gang om ugen vandrede hun med en kurv under armen op til købmand Rasmussen i Gørding med-

Kirstine og Bendiks Midtgård i deres pæne tøj fotograferet i forbindelse med at de er gæster ved et sølvbryllup hos Johansen på Mosevej 2 Gørding 1956.

bringende lidt æg, som hun byttede med kolonialvarer, og selv om hun kunne more sig over alt, morede mange sig også over hende, hjalp i øvrigt til på gårde når der blev slagtet gæs og ænder. Bodil Hansen har fortalt: En dag min mor Else Fransen kom forbi, kom Skranner Kirstine ud for at få en sludder, og hun starter med at spørge til Elses helbred. Hvortil Else svarede, at med helbredet gik det da rimeligt hvortil Skranner Kirstine svarede: *Dersom hun ikke havde det så godt, tog hun blot en fingerbøl petroleum*, og fortsatte: *Det smager ikke godt, men det hjælper med det samme.*

I forbindelse med deres sølvbryllup 16. september 1958 Kan følgende læses i dagspressen. Sølvbrudgommen Bendix Midtgård født 5. august 1899 i Kastrup, Gram, er kendt som en stabil arbejder, vellidt blandt arbejdskammerater og hvem han ellers kommer i berøring med.

Sølvbruden Kirstine Midtgård stammer fra Nr. Holsted. Hun har gennem årene været sin mand en dygtig medhjælp og forstået at indrette et hyggeligt hjem. Desuden er hun i besiddelse af et venligt væsen, der har gjort hende afholdt af naboer og omgangsfæller.

Kirstine og Bendiks Midtgård fik ingen børn og er begge døde og begravet på Gørding kirkegård

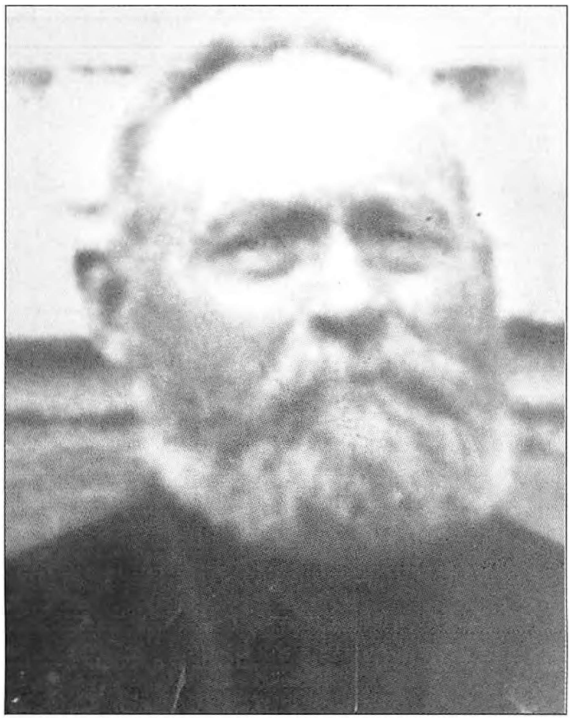
Mors Niels

Om ham ved jeg ikke så meget, ud over at han som navnet siger i mange år boede ved sin mor. Han cyklede rundt og solgte røgede fisk. Mors Niels var noget af en gris, men passede på sine penge, og da han dør bliver der oprettet et velgørenheds fond over hans penge.

Jakob Bolbjerg (Født Jakobsen)

Jakob Marinus Jakobsen blev født på en lille ejendom på Stenderup Fællesmark 10. okt. 1897 som den ældste af en søskendeflok på 4. Faderen, husmand Jens Christian Jacobsen tjente, udover at han sammen med sin kone Jensine Claudiane Katrine drev husmandsstedet, lidt ekstra penge ved at spille for folk. Kaldenavnet Bolbjerg stammer fra et område i Tange ved Gørding som hedder Bolbjerg og hvor faderen Jens Christian er født. (Nu Bolbjerggård).

Fortalt af flere: Jakob Bolbjerg var i sin tid (før1935) fodermester på gården, Anesminde hos Søren og Mimi[1] Knudsen Anesmindevej 1. (Åge Skov købte Anesminde efterår 1935). En dag så Jakob at gårdmanden Søren kom bærende med 2 slagtehøns, som han havde hentet i hønsehuset og Jakob kunne kende den ene, som han vidste, var en meget mager høne, der havde gået og skrantet nogle dage. På gården fik folkene på det tidspunkt maden serveret i folkestuen, og maden lavet i bryggerset, hvorimod Søren og Mimi fik maden tilbe-

Jakob Bolbjergs far. Billede af Jakob har det været svært at skaffe, for Jakob blev ikke budt med til familiefester, eftersom han ikke havde festtøj at tage på, men Jakob lignede sin far.

redt i køkkenet, og spiste for sig selv. Jakob gik derfor til tjenestepigen og spurgte til de 2 høns, og fik at vide at Søren og Mimi skulle have gæster, og den skrantende og magre høne var tiltænkt folkeholdet.

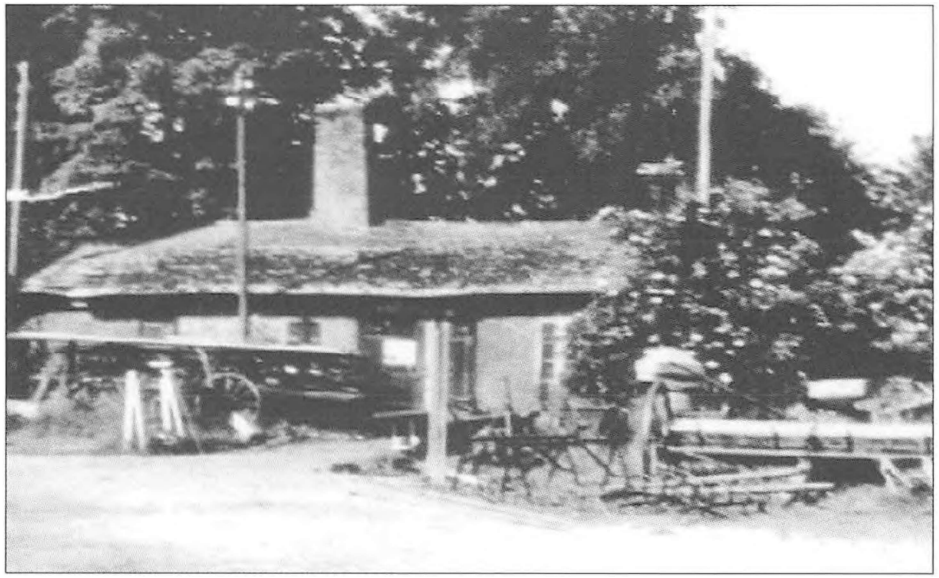
Det kunne Jakob ikke lide, så da hønsene var kommet godt i kog, så han sit snit til at gå ind og bytte om på de 2 høns. Så da Søren og Mimi og gæsterne skulle til at spise havde folkene for længst spist den gode høne og Søren – Mimi og gæsterne måtte spise den afmagrede høne. Efterfølgende blev Søren syg og Jakob var hurtig til at give den magre høne skylden. Mimi fandt også ud af at det var Jakob der havde været på spil, og hun gik derfor til Jakob og sagde: *Jakob hvordan kunne du da nænne at gøre sådan noget?* hvortil Jakob skulle have svaret: *Jo, han syntes jo, at eftersom han var fodermester og havde ansvaret for alle dyrene, så var det da væsentligt, at han fortsat var rask*, og med det svar måtte Mimi lade sig nøje.

Flyttede op til Afholdshotellet

Jakob Bolbjerg var en rigtig dyreven. Senere flyttede han op på Gørding Afholdshotel hvor han var hotelkarl og tjente bl.a. lidt penge ved spænde heste fra og til for kørende gæster til hotellet, eller det i

Først hed det Gørding Afholdshotel, senere Madsens Hotel og nu Gørding Bykro. I forbindelse med at der var gravet op til en vandledning i 1953 skred køreporten, som lå ud til hovedgaden, ud i den opgravede rende. Senere blev tilbygningen blev som ses på billedet bygget.

Smedemester Hans Jakobs gl. smedje som lå i Afholdshotellets gård. Til venstre for smedjen lå hotellets hestestald med køreport ud til hovedgaden og hvor Jakob Bolbjerg normalt logerede.

hotelgården beliggende hotelsal som også blev brugt som forsamlingshus. Tillige passede han heste i en bagved liggende stald for handelsfolk. Hans logi var en gammel vogn hvori han også sov, men han sov også ved fyret på det ved siden af beliggende gartneri når det blev koldt.

Han blev i øvrigt også meget benyttet af handelsfolk til at flytte heste og kreaturer, og somme tider kom han ridende med et langt kobbel heste til et marked, hvor han red på den forreste hest, og hestene efterfølgende havde hovedet bundet til den foran gående hests hale. Han var altid med til dyrskuer og markeder. Det fortælles at engang på Vorbasse marked skulle H.C. Christensen have en hest med derfra som var både stædig og tosset og på ingen måde ville gå op ad rampen på lastbilen. Men så kom Jakob Bolbjerg og sagde: *Nu skal jeg lige tage mig af hesten og trække den op på lastbilen, og når så både hesten og jeg er kommet op, lukker i bare klappen i, så bliver jeg ved hesten til den skal af igen.* Og sådan blev det, Jakob havde en særlig evne til at omgås heste. Jakob var også engang blevet ejer af en hest som han solgte videre til en handelsmand. Handelsmanden opdagede efterfølgende at hesten var blind på det ene øje, hvorfor han gik til Jakob for at få erstatning. Men Jakob ville ikke vedgå at der var en fejl ved hesten, og forklarede at *hvad æ hest ikke kunne se å æ henvej det kunne den jo bare se å æ hjemvej*

Selv om Jakob boede i en stald til et afholdshotel og sov i en gammel vogn, var han langtfra afholdsmand. De fleste husker ham for lige det modsatte og dertil kom at han brugte snus – pibesovs og pibeudkrads ville han derimod ikke have, men lod det gå videre til et par venner ved navn Peter Toft og Jens Lange. Tænder blev det efter hånden småt med og særlig renlig var Jakob heller ikke, han havde ikke meget andet tøj end det han stod og gik i. Men han kunne få næsten alle ord til at rime. En dag kommer Jakob forbi Botilde som havde en lille manufakturforretning. Botilde var ved at vaske forretningens vinduer, og Jakob udbryder: *O´ Botilde du sku` ha` noget andet at bestille.* Havde Jakob penge og han kom ind på kroen kunne hans første udtalelse være: *Hej små piger kom med en puns og det skal være med det vuns.*

Brummende tyr og brækkede ben

En dag kom Jakob trækkende med en stor tyr som han skulle flytte for en handelsmand. Oppe i Nørregade i Gørding boede en tidligere

Jakob Bolbjerg tv. Pigen Ruth og Peter Toft får slukket tørsten. Jakob har spændt livremmen på ryggen, for som han sagde: han kunne ikke have spændet til sidde og klø på hans navle

stor og dygtig handelsmand som i daglig tale derfor blev kaldt *Kong Søren*. Det var dog ikke gået ham så godt økonomisk for, og han måtte derfor nu leve af sin aldersrente. Tyren, Jakob kommer trækkende med brummede fælt, og da han trækker forbi spørger *Kong Søren* ham: *Jakob er tyren gal?* Hvortil Jakob svarer: *Nej tyren er ikke gal, den brummer bare fordi den aldrig før har set en kong der modtager aldersrente.*

Jakob kom også ofte ind i byens forretninger og en dag han var inde i en sådan, fortalte ekspeditricen at hun havde været så uheldig at brække sit ben og derfor havde gået med benet i gips. Nu havde hun imidlertid fået gipsen af, men benet var nu begyndt at hæve, og hun havde nogle meget stærke smerter i foden. Da Jakob havde fået fortalt dette sagde han: *Det du lige har fortalt har jeg et godt råd for. Jeg har været soldat og der havde jeg en kammerat der ligeledes havde brækket benet, og han havde efterfølgende også fået en form for infektion i benet. En militærlæge havde sagt til denne soldat, at dersom han ville redde sit ben skulle han to gange daglig sætte sit ben ned i noget rigtigt hedt vand og holde benet der et stykke tid, hvilket soldaten så havde gjort, og soldatens ben blev helbredt.* Da ekspeditricen hørte dette, gjorde hun ligesom soldaten havde fået besked om. Og tænk sig, forklarer ekspeditricen, mit ben kom sig, og det kan jeg takke Jakobs gode råd for.

I mange år var det fast tradition at Jakob og en mand ved navn Hans Pedersen kom ud til handelsmand Peter Hansen i Varho, og der fik aftensmaden juleaften og også nytårsaften var Jakob gerne fast gæst der.

Jakob havde en stærk trang til spiritus og i Gørding levede på det tidspunkt en læge som i daglig tale hed doktor Jensen[2]. Doktor Jensen gik stærkt ind for afholdsbevægelsen og havde bl.a. fået etableret afholdsloge ved lægeboligen og var tillige formand for denne. En aften ser doktor Jensen Jakob komme gående med en ordentlig brandert på. Doktor Jensen går derfor hen og stiller sig lige foran Jakob og stirrer Jakob skarpt ind i øjnene idet han siger: *Jakobsen – Jakobsen tror du ikke du skal holde lidt igen med den spiritus*? Hvortil Jakob slår sit blik op ser på doktoren og siger:

Jae bønder og får
de står altid stil og glor[3]

hvorefter han går videre.

Tidligere kioskejer Niels V Thomsen fortæller at i flere år var Jakob mange gange den første kunde, når han lukkede op om morgenen. Jakob startede gerne med at sige, at han lige skulle have en svensker (svensk fremstillet snus ved navn Gøteborg), derefter beklagede han sig lidt over at han havde astma, men når han så havde fået lidt snus, fik han det bedre, og efterfølgende skulle han gerne over på kroen, og have sig et par Kaffelandere (kaffe med snaps i). Havde han penge betalte Jakob, men var det lidt hen i måneden fik han snusen på kredit, og dertil lånte han også gerne et lille beløb, så han kunne få et par Kaffelandere, men når så måneden var omme, og han fik tilskuddet fra det offentlige, betalte han sin gæld tilbage.

Som det ses på billedet var Jakob ikke særlig stor, men ret kraftig bygget og tillige ret godt begavet og havde dertil et godt humør. Om sommeren skete det han gik med bar overkrop, og så lignede han næsten en lille bjørn, idet han havde en kraftig hår vækst på hele overkroppen. Han levede som ungkarl alle sine dage, og boede på sine ældre dage hos Peter Toft på den nedlagte Stårup Skole, men da kræfterne begyndte at tage af, flyttede han op til Mors Niels i Grønnegade i Gørding. Jakob døde på Brørup sygehus lidt før jul 1965 og blev begravet på sine forældres gravsted på Gørding kirkegård.

Vagn Olesen, tidligere gårdejer og formand for Lokalhistorisk Forening siden 1989. Født i Jels 3.4.1937, barndom i Visbjerg (Løgumkloster). Inden han i 1962 købte Klostergård sammen med Grethe Olesen, havde han været på Ladelund Landbrugsskole, hvor han senere kom til at sidde i bestyrelsen. Da de i 1999 afhændede gården (SPF sobesætning) i Stårup var der 65 ha jord til. Som ivrig cyklist var han den drivende kraft bag udgivelsen af pjecerne *Cykelruter i Bramming*. Han har siddet i redaktionen af Lokal-årbogen, hvor man også støder på hans elektronbilleder, siden 1998. Adresse: Sejersgården 20, 6690 Gørding. e-mail > vagn.olesen@mail.dk<

Noter:

1. Mimi hed egentlig Marie
2. se J. Gantzel Lauridsen,.: Doktor J.K. Jensen, Gørding. Lokal-årbogen,1988, side 88-93
3. *glor* udtales på vestjysk *glår* - så også i denne situation kunne Jakob trylle poesi frem!sh